

A magyar izr. országos tanító-egylet

ÉRTESÍTŐJE.

Megjelen havonként egyszer.

Szerkesztői bizottság:

Fischer Simon, Führer Ignác, Léderer Ábrahám, Stern Mór és Tencer Pál.

Felelős szerkesztő: Seligman Eleázár.

Az előfizetési pénzek
és tagsági díjak Kohn Salamon
egyleti pénztárnokhoz
(s a s - u t c z a 25. szám) küldendők.
Szerkesztői iroda, sip-utca 11. sz.

Kiadja a magy. izr.
o r s z. t a n i t ó - e g y l e t.
Előfizetési ár:
nem tagok számára egész évre 1 ft.
Az egylet tagjainak díjmentesen jár

A mi papjaink.

Elvitázhatlan tény, melyet bizonyítani sem kell, hogy az 1868. iskolatörvény megalkotása óta a zsidó népiskola, mely oly rendkívüli szolgálatot tett a zsidóságnak, alapjában megrendített, sokkal jobban, sokkal nagyobb mérvben, mint az összes keresztény felekezeti iskolák.

Ez utóbbiakról, ha figyelemmel kísérjük az iskola körüli mozgalmakat, még inkább azt lehetne állítani, hogy megszárdultak alapjukban, hogy azon iskolák, melyek községi iskolákká át nem alakítottak, az egyház férfiai által a legnagyobb gonddal ápoltatnak; iskolaépületeket emelnek, országszerte tanzsereket beszereznek, a tanítók fizetését javítják, sok helyen az egyház maga fizeti be a nyugdíj-illetékeket a tanító helyett, csak hogy a felekezeti iskolákat mint olyanokat fentarthassák. Az evangélikus egyház nagyon bölcsen csak olyan városokban és községekben engedett az uralgó áramlatnak és közössé nyilvánította iskoláit, hol tulnyomó többségben lévén, speciális befolyásukat azután is megtarthatták, de a mellett az államsegélyre is számíthattak, mi épen nem megvetendő előny.

Hát a zsidó iskola? Ez micsoda körökben akadt pártolóra?

Ez bizony legszerencsétlenebb napjait érte az új korszakkal. A szegény ember szerencséje is szegény, azt tartja a magyar közmondás és így a szegény, de érdemekben és általános elismerésben gazdag zsidóiskola is csak a tanítóknál talált pártolóra, és a tanítók — már ezt csak elhiszik t. olvasóim — a legszegényebbek!

Legtermészetesebb pártolói a zsidóiskolának volnának a

zsidó községek magok. Ezek — legyünk őszinték — sokkal jobban vannak veszélyeztetve főállásukban és megbénítva működésükben mint az iskolák. Egy párt, melynek örök jel-szava vala, nem kell iskola, nem kell művelődés, nem kell más nyelv, mint a jargon, nem kell más tudomány mint az, mit a Talmud tartalmaz, ezen párt törvényhozási határozat által fel van jogositva a zsidóságot haladásában föntartóztatni, minden a korszellemnek megfelelő ujitást meghiusítani, a községet két, vagy három különálló, mindegyik magában tehetetlen köz-séggé szétszakítani, mint ezt országszerte fájó szívvél tapasztaljuk.

A harmadik tényező — the last, but not the least — a zsidó papok, kik kézzel foghatólag csak a maguk érdekeit védelmeznék, ha a zsidó felekezeti iskolák föntartása mellett harcolnának, azok mellett fölszólnának a szószéken és családban ; ezek magoktartása, mióta a zsidó iskola léte veszélyben forog, előttünk megfoghatatlan. Az orthodoxokat értenők.

Ezek Mendelssohn óta az iskoláktól féltek legjobban, tudták is, hogy csak az iskola törhet rést az általános alscurantismusban és europaizálhatja a zsidóságot, mint ez szerencsésen történt is és folyvást történik a boldog emlékezetű Mendelssohn óta. *) De hát az európai műeltségű, tudományosan kiképzett új, ugynevezett modern papok, mit tettek vagy tesznek a veszélyeztetett izr. népiskola érdekében? Én részemről nem hallottam, pedig iparkodtam azt hallani, hogy a szószékeken buzditották volna híveiket iskoláik föntartására, az Értesítőben sem olvastam valami hangzatos szavat egy pap részéről, ki a népiskolák mellett megszólamlott volna.

Egy szerény kérdést kockáztatnék tehát a főtisztelendő és tisztelendő urakhoz:

Velem együtt nagyon jól tudják hogy mai napság a fölvilágosult községekben a hívek nem igen zaklatják a szegény papot a sok vallási kérdésekkel étkezési, szombat- és ünnep megtartási dolgok körül és más féle „saalos“-sal, már az „Eruv“ jó karban léte sem igen fárasztja őket ; ugyan mi tevők lesznek, mi fontos teendőjük marad még fön számukra, ha iskolájuk sem lesz, melyben nem is tanítaniok, hanem fölötte csak örködniök kell? Velem együtt csak azt is belátják, hogy a

*) Bárá Eötvös, ki mint senki más ismerte az európai zsidók cultura fejlődését, tudván, hogy a zsidók csak Mindelssohn német biblia fordításának megjelenése óta tanultak németül, mert a biblia eredeti szövege elválaszthatlan a zsidó család és iskolától. azt mondá egy alkalommal egy előkelő hitsorsosunkhoz: A zsidók csak akkor fognak magyarosodni, ha a bibliát magyar nyelven fogják iskoláikban tanítani. Ez szent igazság, de azért nincs még magyarra fordított bibliánk !

meddig a zsidó isteni tisztelet az egész föld kerektségén tisztán héber nyelven foly, szükséges, hogy a zsidó héberül tudjon olvasni, addig a Thorát is héber nyelven kell tanulnia és ha más célból nem is, ez egy is oka volna, hogy az izr. lelkészek a zsidó népiskolát el ne ejtsék!

Ha soha, ugy most az ideje, hogy a papok a tanítókkal karöltve csoportosuljanak az iskola körül ennek és a maguk jól értett érdekekben.

Az Értesítő volna a hely, hol a papok a tanítókkal testvériesen találkozza, a zsidó népiskola emelése fölött tanácskoznának, hogy legyen ismét ugy, mint régen volt, mikor a haladó községnek criteriuma egy fölvilágosodott pap és egy jól berendezett iskola vala, a pap büszkeségének és dicsőségének fő tárgyát pedig az iskola képezte. Adja az ég, hogy ismét ugy legyen.

Székesfehérvár, májusban.

B. M.

A mai nevelés.

Az embert mint jövőbeli állam- és világpolgárt nevelni a legfontosabb, ami létezhetik. Ettől függ az emberi nemzedék, az állam sorsa a polgári és a házi viszonyok, valamint saját boldogsága vagy boldogtalansága is.

Világtörténeti tanulmányt képez azon befolyás, melyet régóta a különböző körülmények közt, melyek szerint alkalmaztatott, az emberiségre gyakorolt. A valóban erkölcsös és művelt ember világpolgári életét mindig a gyakorlati erkölcstörvény követelményei szerint intézi; a kötelesség ösvényéről soha el nem tér, háztartása mindig rendezett, soha sem részvétlen, kemény, embertársai irányában pedig igazságos lesz tulságos fényezés nem zavarják meg anyagi körülményeit és a mindent szétromboló ledérség sohasem férhet hozzá. Minden ügyben a józan ész lesz vezércsillaga, a lelkiismeret bírálója, a kedély kalauza.

Ilyen valódi jámbor nevelés létezett méltó elődeinknél; de most már nem létezik. Helyette egy a kor szelleméhez illő, modern nevelés lépett életbe. Az ifju világpolgárnak a természet állapotjához közölednie, és többnyire magára hagyatva, szabad akarattal is birnia kell. A vallási felfogásoknak függetleneknek, kényszernek alá nem vetetteknek és oly formán fejletteknek kell lenniök, hogy a fiú inkább egy modern világ-, mint isten- szemléletet sajátítson el magának, azaz: a zsenge észnövénynek a világhanggal megismerkednie, külső fényeséget kapnia, az ellenmondás szellemét szeretetreméltó nyiltsággal magában hordania, közönyösséget a tiszteletre méltó régi, de tisztelet a szemtelen új irányában elsajátítania kell. A hazait nélkülözni, de az idegent becsülni kell. Az illedelmesnek, méltó, alkalmasnak ki kell térnie az illedelmetlen, méltatlan alkalmatlan elől. Szellem, sziv és kedély az utolsó tárgyak, melyekre gondolni kell. A legnagyobb régi classicusok nem nyujtanak élvezetes olvasmányt a jelenkor számára, ezek elavultak, irataikban nincsen izlés; a jelenkor képzelődése vér- és borzadályjeleneteken akarja szivét, gyönyörködtetni, és a legiszonyatosabb sirboltjaiba akar behatolni. A leány ne üljön a himzöráma

mellett, a konyhában ne piszkítsa be kezeit, a házidolognál ne segédkezzék, inget se varrjon, hanem franciául vagy angolul tanuljon, a zongora mellett üljön, regényeket olvasson és egy Strausz féle keringőt játszó elő magának.

Az ifjúságot minden körbe bevezetik, ott a reményteljes magzatnak ki kell fejteni tehetségét egy kecssteljes szoló-tánczban, a zongorán, vagy egy — keringőben; elvezetik őket — nemkülömbőség nélkül — minden nyilvános helyre, korcsmai társaságokba, hol az előadott dallamok, szavalásokban, álcázás és taglejtésben legillőbb oktatásban részesülhet a szemérem és jó erkölcs megingatására; maguk a színházak is a legujabbkori izlésben triviális, értelem és cselekmény nélküli bohóczkodásokban, hasonnemű iskolát nyújtanak.

A pelyhes, serdülőfélben levő ifju, kinek férfiereje még csak most fejlődik, már — ezt a modern hang így kívánja — narkotikai füstgomolyokat eresztget maga körül a levegőben mások megbotránykoztatására.

Vannak apák, kik maguk vezetik fiacskáikat a kávéházakba és oktatják a tekézés és kártyajátéokban, hogy a szeretetreméltó magzat csak nagyon korán ne jusson a takarékoság és az idő czélszerű felhasználásának gondolatára, hanem minél előbb tékozlova és léhűtővé váljék. A kedély, sziv és elme kiképeztetéséről szó sincs. Ha iskolákat végez a fiu, akkor elég, ha a tantárgyakat futólagosan átnézi és „elégességet” nyer: a „kitűnők” nagy erőmegfeszítésbe kerülnek.

A történelem, a királyok és államférfiak, a közvitéz és hadvezér tanítója, összes cselekményeinknek leghűbb iránytűje, a nemzetek nagy koránja, a jövő leghűbb távcsőve, az csak elmedolog és nem a gyakorlati fejtegetések, az öngondolkodás, az élet és világbölcsészet dolga.

Szomorú tapasztalás az is, hogy sokan az úgy nevezett előkelőbb körökből is egy szellemi tétlenségnek odaadják és a káros korizlés áramlatától elragadtatják magukat, csak a léhaságnak hódolnak, a művészettel és tudományokkal mit sem gondolván, holott az ember valódi érdeme csakis ezek ápolása által derül napfényre és a lények közt az igazi becsét csak azok kölcsönözik neki.

Ezen bajok ellen csak egy orvosság van: tanítás! tanítás! — A tudomány hataima alatt meggörnyed minden fizikai erő; a tudományokbani buvárlásnak megköszöni az emberiség a leghasznosabb találmányokat; a tiszta anyagi élvezetek iránti hajlamnak pedig az erkölcsök romlását.

A szépirodalom az embert rózsaösvényeken vezeti a természet és a magasabb élet kies virányaira; szárnyain az érzéktuli, a tiszta emberi és az eszményinek régióiba fölemeli és a legnemesebb érzelmeket ébreszti a vallás, a haza, a fejedelem és kötelesség teljesítés iránt.

A történelem czélszerű tanulmányozása oly események tükrét állítja szemünk elé, melyekből részletekben úgy mint általában ugyan azon eredményeket tanuljuk felismerni, mint az emberi nem és az államok sorsa szerencsésének és sserencsétlenségének következetességét a világesemények sorsát nagyban úgy, mint az egyesek sorsát kicsinyben; minden földinek változandóságát.

A kutatásnak ilyen eredményei után óhajunk csak az lehet, hogy a nép műveltség. Egy művelt nép magában egyesít minden megkívántató polgári erényeket; egy művelt nép soha a kötelesség pályájáról nem fog letérni és a belső megnyugvás és elégedettség minden elemeit fogja magában egyesíteni. Korunk művelődési tulhajtásai

eredményezik a tulzó eszméket és kívánalmakat az általános vallástalanságot és az eszmék anarchiáját.

Ez ellen küzdeni tettel és jó példával, minden jobbgondolkodású főfeladatának fogja tekinteni.

Braun Lipót,
nyugalm. isk, igazgató

V á z l a t o k.

IV.

B u d a p e s t, j u n i u s h ó.

Nagynehezen válunk el bevett szokásoktól, noha helytelenségüket, hibás voltukat elismernők is. Nevezetesen tapadunk makacs szivóssággal oly egy szokás, sőt oly külső formasághoz, mely a vallási képzelődés folyománya. Ilyféle képzelődésekkel bővelkedik mindenik hitfelekezet, és e tekintetben van bizony! mit szemére vethetne egyik a másiknak.

A zsinagóga őseink nyelvével, a héber szóval él még ott is, a hol követői magukat nyelv s szokásokra nézve azonosították a nemzettel, melynek kebelében letelepedtek, új hazát leltek. Azon nem kell megütközni; ama zsinagógai szokás nem rajongó képzelődésben, hanem erkölcsi érzelmekben gyökeredzik. Van azonban a dolognál, a mi nemcsak, hogy hasonlít képzelődéshez, de valóban az is. Értem: a héber szók furcsa kiejtését.

Ugyanis egészen másképen ejtjük a hébert mi nyugaton lakó izraeliták, mint keleten lakó hitsorsosink. Elnézve a lágy בְּנֵי כֶּפֶת meg az ׀ mássalhangzóktól, miknek helyes kimondására beszédszerveink nem alkotvák, torzítjuk mi el az őnhangzókat, miknek épséges olvasására tökéletesen képesek vagyunk. Még a XIII. században megállapította Kimchi Dávid (רד"ק) tiz őnhangzót felosztván azokat öt hosszú s öt rövidre.

A mint tudjuk, azok a hangzók tökéletességgel felelnek meg a nyugati nyelvekben előforduló hangzóknak, és mindamellet divik itt nyugaton a héber szóknak csodálatosbnál-csodálatos olvasása épen — mi izraelitáknál! Mintaképtül szolgáljon e két szó בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ, melyek helylyel közzel olvastatnak: búrích eloiheini, boróch, éloiheínó, bórúch e'lóhénú, bouruch e'lóheinu, bouróuch e'lóhénu, bouruch e'lauhénú és (helyesen) báruch e'lóhénú. A felhozott olvasásmódok — az utolsónak kivételével, melylyel a szefardim élnek, bárhol lakhelyök is — tájéki bélyeget hordoznak magukon, tájejtések, mik az izr. nép elszéledése következtében támadtak. A századokon keresztül használt kiejtések azonban a bár melyikével élőknel s z e n t minőséget nyertek, és bizonyos köreikben bűnös szentségtelenítést néznének benne, ha, avval felhagyva, a helyes olvasásmód elfogadtatnék. Ez, kérem, már csakis képzelgés, (nem mondom: tudatlanság, hisz maguk a tudók sem lépnek ki a kerékvágásból!) a mely ellen az iskola sikeresen törekedhetnék. Három évtizeddel ezelőtt a hazai zsidóság, a Gácshonnal határos megyékbéli részét leszámítva, olvasott: boróch eloiheínó vagy eloihénú, a korszerű iskolák keletkeztevel hozatott be a buzgólkodók által kárhozatosnak vallott héber nyelvtan (דקדוק) rendes előadása és később egy helyesb olvasásmód így: bourúch e'lóhénú. Az izr. közönség, különösen a thalmudisták tábora eleintén indulatosan támadá meg azt az ujitást, kevés idő multával csakugyan belenyugodtak. Nem sokára azután beimportálták megint a kellemetlen hangzású, helytelen

„e'lahénú“ olvasásmódot, a mely lábra is kap már hazánkban. Ezen, hogy így jellezem, divatszerűleges eljárás, szerintem, nagyon roszalandó; mert ha már elég bátrak vagyunk „ujítások“ behozatalára, tegyük hát a helyest a félrerakott helytelen helyébe!

Még valami, mit lehetetlen ki nem fogásolnom. Mi tanítjuk: „a héber nyelvben hosszú s rövid önhangzók megkülönböztetnek, tényleg pedig olvastatunk: וִי = is e. h. is, קוּם = kum e. h. kúm. a többes ragot im e. h. im, egy szóval: a hosszú önhangzók nyújtására nem figyelünk, legkevésbé sem, s éktelenítjük a héber szót.

Szabadjon azért idevágó javaslatomat előterjesztenem:

Fogadjuk el az önhangzókra nézve a szefárdimnál divó helyes olvasásmódot *) bárúch e'lohénú — s maradjunk következetesek mi magunkhoz!

Csak a hosszú $\bar{\tau}$ = á és a rövid τ = o közti megkülönböztetés támaszthatna képzelt nehézséget, a bajon azonban könnyen segíthető volna. Meghitt nyelvűbuvárok állítása szerint a rövid τ = o eredetileg a hosszú $\bar{\tau}$ = á-hoz csakugyan hasonló, de még is szembe tűnően változott s azért fel is ismerhető a lakka l jelöltetett meg. Alkalmazzunk tehát a két alsó osztály használatára szerzendő héber tankönyvben egy kissé változott alakú $\bar{\tau}$. t. **)

Ha kartársaim és más szakértőknél az eddig kifejtett javaslatom helyeslésre talál, késznek nyilatkozom egy alap eszmém — s elveimhez hiven kidolgozott „Héber olvasókönyv, megtoldva tanmódszeresen rendezett héber-magyar-német szófüzérrel, az I. és II. elemi osztály részére“ mielőbbi közzétételére.

Kircz József.

Levelezés.

A magyar izr. országos tanító egyesület Értesítője t. szerkesztőségének.

Az „Értesítő“ utolsó számában közlött n. körösi t. Steiner Mór ur levelére akarnám véleményemet elmondani. Az igen t. levelező ur azon vizás állapotot, mely némely községben az iskolai bizottmány s a községi előljároság közt támad, minek káros következménye aztán az iskolára háramlik, s minek gyakran a tanító, mint bűnbak áldozatul esik, az által véli mellőzhetni, ha az iskolai bizottság a községtől függetlenné tétetnék, s ha legalább annak elnökét a magas kormány nevezné ki. Több éven át e téren szerzett tapasztalataim szerint nézetem az, hogy ez épen nem vezet a kitűzött cél elérésére.

A tanító tekintélyét, jólétét, s így az iskolának virágzását előmozdítani, szerintem csakis — viribus unitis — őszinte összműködés által lehet elérni., s így az iskola bizottság nem elkülönítve, — jó formán, mint egy ellenpárt, hanem mint az előljároságnak kiegészítő része, avval egyetértve, vagy is fordítva, az előljároság ezen bizottság

*) Májmonidesz, Káro — a שולחן ערוך szerzője — és egyéb legnagyobb thalmud tekintélyeink azon olvasásmóddal éltek. K

**) T. kartársaim meg egyéb szakértőknek egész javaslatomra vonatkozó szives véleményezéseit kérve-kérem. K.

összhangzásával működnek, csak hogy más bajon megakad sokszor a kerék, s néha a legjobb akarat mellett sem lehet az iskola felvirágoztatását úgy előmozdítani, mint ez kívánatos volna. Ezen baj az, hogy hiányzik a hozzá való eszköz, a pénz. Én csakis ezen baj orvoslására kérném ki a magas kormány pártfogását. Ez pedig megtörténhetnék úgy, hogy a közigazgatási közegek szoroson köteleztetnének az előjáróság s isk. bizottság által kivetett tandíjat a hátralékosoktól; az ez iránt tett jelentés után, nem úgy mint ez szokásban van, több hó után, hanem azonnal végrehajtás útján behajtatni, az iskola pénztárnak át-szolgáltatni, mert ugyhiszem, ha egyrészt a tanító megérdemelt fizetését rendes időben megkapja, más részt azon két ur — Steiner ur szerint a községi és isk. bizottság magokat mint társakat tekintendik, a firma ily módon egygyé válik, összhangzásban működnek és a felmerülő panaszok meg lesznek szüntetve, mert szerintem legtöbb esetben az anyagi állapot a czivodásoknak ok.

Vác, 1876. június 2-án.

teljes tisztelettel marad

V i t t M a n ó,

az izr. hitk. s isk. bizotts. elnöke.

* Vitt Manó hitközségi elnök ur a magy. izr. iskolák régi barátja nem először szólal föl ma ott, hol a zsidó iskola érdeke forog kérdésben és így örömmel üdvözöljük az „Értesítő“-ben. Nézeteit mi tökéletesen osztjuk, de azon óhajjal, bár megérkeznék már az idő, melyben a zsidók autoromai községi élete annyira fejlődne, hogy a kormány közbenjárása fölöslegessé válnék.

S z e r k e s z t ő s é g.

A magy. izr. orsz. tanító-egylet tekintetes választmányának
Budapest.

T e k i n t e t e s v á l a s z t m á n y !

Az „Értesítő“-ben közzétett nemeslelkű felhívás alapján — melyszerint a t. választmány minden rendes tanító érdekeit és jogait a község részéről netalán elkövetendő minden önkény és kényszer ellen megóvni akarja — a tisztelettel alulírottak is bátorkodnak a következő esetre nézve a t. választmánytól felvilágosítást, illetőleg tanácsot kérni.

1874. évi október havában pályázat útján a helybeli izr. hitközség iskolájánál 600 frt. évi fizetéssel lettünk alkalmazva. Dacára annak, hogy oly népszerűségnek örverdünk, mint a minőnek tanító itt még soha sem örvendett, még is a község fizetésünket 500-ra redukálni — és ha ez ellentiltakoznánk, állomásunkat felmondani szándékozik. Ennélfogva a következő kérdésekre nézve a t. választmánytól felvilágosítást kérni bátorkodunk:

1. Jogában áll-e a községnek évi fizetésünket 600 frtról 500 ftra redukálni?

2. Ideiglenesnek kell-e állomásunkat még mindig tekintennünk, habár az alkalmaztatásunkról szóló okmány egyszerűen azt tartalmazza: „Községi határozat szerint ön iskolánknál alkalmazva van?“

3. Mint kell a község irányában eljárunk, ha mindezek ellentiltakozni akarunk, és ha tiltakozásunk jogosult?

Kérjük, méltóztassék a szükséges felvilágosítást mielőbb meg-

adni, annyival is inkább, minthogy a fentjelzett esetlegesség a legközelebbi időben beálland, mi ellen magunkat előre óvni akarjuk.

Kiváló nagyrabecsüléssel maradtunk a t. választmánynak
Keltezet alázatos szolgái,

a tanítók aláírása.

* Az itt közlött levélben fölhozott nyílt megsértése, illetőleg czélba vett kijátszása az iskolatörvénynek, nem elszigetelt eset a mi községeinkben és közölhetnénk több ilyen bótrányos esetet, ha nem kellene tartanunk attól, hogy a panaszló tanítókat még inkább kitennők az illető községek önkényének. Mi egyelőre registráljuk a tényeket, remélvén, hogy zsidó értelmiségünk maga fogja támogatni az országos irodát e visszaéléseknek véget vetni, ne hogy a tanítók utóvégre az autonomia rovására a kormány közbenjárását felhívni kényszerítve legyenek.

Szerkesztőség.

Egyleti élet.

Egyletünk tagjává jelentkezett: **Lackner Mór** Eger.

Tagsági díjakat fizettek:

Rendes tagok: **Beer Mór Ó-Becse** 2 frtot, **Lackner Mór Eger** 2 frtot, **Braun Jónás B.-Csaba** 1 frtot, **Lichtenstern W. É.-Ujvár** 2 frtot, **Prager Benjámín É.-Ujvár** 2 frtot.

Adakozott: **Dr. Singer Vilmos Szeged** 10 frtot.

V E G Y E S E K.

Dr. Singer Vilmos ur, a szegedi izr. hitközség iskolabizottságának érdemdus elnöke m. hó 25 én ünnepelte az orvosi pályán folytatott kitűnő működésének 50 éves jubiläumát. Tekintve, hogy **Singer V. tr.** ur az iskola és a tanítói kar érdekeit minden alkalommal előmozdította, kivált pedig egyletünk irányában mindig hálára méltó részvétellel viseltetett, a választmány legutóbb tartott ülésében a derék jubulárust — a közgyűlés jóváhagyása reményében — az orsz. magy. izr. tanítóegylet tiszteletbeli tagjává választotta meg. Az ezen megválasztásról szóló diszokmány átnyújtásával a szegedi izr. tanítótestület bizatván meg, mely ezen feladatának m. h. 26-án **Strummer J.** kartárs ur — mint az egylet választmányi tagja — vezetése alatt eleget is tett.

A szerző saját kiadásában (Király-utca 25.) megjelent és minden könyvárusnál kapható

(Dath Jisrael) *

vezérvény a mózes vallás tanítására, középtanodák, polgár iskolák, tanító-képezdek s magánhasználatra.

Irta:

Dr. BAK IZRAEL

ny. r. hittanár.

I. füzet

Bolti ára 60 kr.

Nagyobb megrendeléseknél tetemes árelengedés adatik.

Nyomatott Goldstein Mór könyvnyomdájában, Ország-ut 44. (Huszár-féle ház.)